

Elment a Mester, de gazdag öröksége velünk marad

Prof. Dr. Radó János (1930–2023)

Alig egy hónapja, hogy János hívott telefonon és most is fülemben lévő különös hangon csak ennyit mondott: „Elment a Mari”, és tudtam, hogy fel kell készülnünk a következő csapásra, mert aki társhoz szokott, az egyedül nem bírja.

Valóban, december 4-én itt hagyott bennünket, akire különösen igazak Kosztolányi szavai: hiába élünk sok milliárdan a Földön, Ő:

„...Egyedüli példány.

*Nem élt belőle több és most sem él
s mint fán se nő egyforma-két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.*

*Keresheted őt, nem leled, hiába,
se itt, se Fokföldön, se Ázsiába,
a múltba sem, és a gazdag jövőben
akárki megszülethet már, csak ő nem.”*

Elment, itt hagyott minket a magyar nefrológia 93 éves doyenje, prof. dr. Radó János, de gazdag öröksége velünk él tovább.

Mély és fájdalmas úr támadt hirtelen; hiába tudjuk és értjük, hogy az életnek, ahogy a csillagoknak, jellemzője a végesség és csak a világmindenség végtelen, mégis valahogy a lelkünkben ezt nem hisszük el.

Nem búcsúztatni kívánom, nem is dicsérni Radó János professzort, aki Krózusként szórta ránk gazdag élete tapasztalatát, tudását, eredményeit, csak néhány titkát próbálom megfogalmazni.

Ő az, aki a munkában, az elkötelezettségben, az írásban és az olvasásban is mindig és mindenkor előttünk járt, és erről a szokásáról sohasem mondott le; aki 80-90 éves korában is 14 lektorált nemzetközileg figyelmet kiváltó tudományos cikket közölt, és akinek most is a nyomdában van egy új dolgozata ebben az általa szeretett és korábban főszerkesztőként irányított *Hypertonia és Nephrologia* című folyóiratban.

Radó János 1930. május 25-én született Budapesten: orvos (BOTE, 1954), belgyógyász (1958), endokrinológus (1980), nefrológus (1984), diabetológus (1997), hipertonológus (1998); az orvostudományok kandidátusa (1980), habilitált (1995), magántanár (SOTE, 1998), az MTA doktora (1999). A fővárosi János Kórház központi gyakornoka (1954–1957), az Izotóp Osztály, illetve az V. Sz. Belgyógyászati Osztály segédorvosa (1958–1960), alorvosa (1960–1965), klinikai adjunktusa (1965–1967), főorvoshelyettes (1967–1969), másodfőorvos (1969–1980). Majd az Uzsoki Utcai Kórház III. Sz. Belgyógyászati Osztály osztályvezető főorvosa (1980–1996), a Nefrológiai Osztály és Művesereszleg vezető főorvosa (1991–1996). Az Utrechti Egyetem vendégkutatója (1976–1978). A Virányos Klinika belgyógyász főorvosa (1997-től). A *Hypertonia és Nephrologia* című folyóirat főszerkesztője (1999–2012).

Kutatási témái a veseműködés klinikai farmakológiai befolyásolása, a vesére ható gyógyszerek vizsgálata, az endokrin és renalis farmakológia, diuretikumok és renalis tubularis funkciók. Nemzetközileg is jelentős eredményeket ért el a kálium-anyagcsere és zavarainak renalis és endokrin mechanizmusai kutatása terén. Új izotópdiagnosztikus eljárást fedezett fel (furoszemid-[diuretikum] renográfia), talán erre volt a legbüszkébb. Elsőként írt le gyógyszer-mellékhatásokat (például: spironolakton által okozott izombénulás, karbamazepin okozta vízmérgezés stb.). Számos tudományos társaságnak volt vezetőségi tagja, többek között az Endokrinológiai, Hypertonia Társaságnak. A MANET Történelmi Bizottságának alapító elnöke volt, továbbá nevéhez fűződik a Magyar Nephrologia Emléknepjének létrehozása is. Tagja volt a Belgyógyász, a Diabetológiai, a Radiológiai, a Kardiológiai, a European Society of Hypertension, a European Renal Association Társaságnak, valamint a New York-i Tudományos Akadémiának.

Filmriport Radó Jánossal és Rosivall Lászlóval Brüsszelben, 2012

Kitüntetései: Semmelweis-díj (1972), Markusovszky-díj (1989), Batthyány-Strattmann László-díj (1996), Korányi Sándor-díj (2004), A Magyar Nefrológiáért életműdíj (Debreceni Egyetem, 2005), Gömöri Pál-díj (2005), Magyar Vesealapítvány életműdíja (2009), Török Eszter-émlékérem (2012), Magyar Nephrologia Történetéért Díj (2016).

A párizsi 49. ERA-EDTA Kongresszusra *Pierre Ronco* elnök „*Mesterek és úttörők*” című könyvet és filmet készített, amelyben, javaslatomra, tőlünk Radó Jánost hívták meg a brüsszeli felvételre. A rendező *Giorgina Piccoli* olasz nefrológus és művész kollégánál volt, aki „imádtá” őt. Így került Radó professzor az európai 27 legnevesebb, eredményesebb nefrológusai, *Gabriel Richet, Stanley Shaldon, Claudio Ponticelli, Franciszek Kokot, Jacques Bernhein, Norbert, Lameire, Stewart Cameron, Eberhard Ritz* – csakhogy néhányat említek – közé.

Fő művei: Frusemide renography (*Lancet*, 1967); „A furozemid-renográfia felfedezése és jelentősége” (*Hypertonia és Nephrologia*, 2002); Enhancement of polyuria by glibenclamide in diabetes insipidus (*Lancet*, 1971); Water intoxication during carbamazepine treatment (*Brit Med J*, 1973); Combination of carbamazepine and chlorpropamide in the treatment of „hypo-responder” pituitary diabetes insipidus (*J Clin Endocrinol Metab*; 1974); Herpes zoster house epidemic in steroid-treated patients. A clinical and viral study (*Arch Intern Med*, 1965).

Disszertáció: Vesehatású gyógyszerek – anti-diuretikumok és diuretikumok – klinikai farmakológiai vizsgálata.

Vajon mi volt a titka, a mozgatóereje ennek a mindig tevékeny, mindig boldog, nevetésre, viccre és munkára kész életnek? Talán a szakmaszeretet, az odaadó feleség, az írás és közlés folyamatos elfoglaltsága, sikere, a klinikai esetek kihívása, az elméleti magyarázatok kidolgozásának öröme, a történelmi érdeklődés és kíváncsiság, a múzeumlátogatások és szinte rögzített megörökítésük, a fényképezés, az események, a látottak átélése, ápolása és rendezése. Vagy egyszerűen csak a gének, az utazások, az autók szeretete, a reggeli úszások, a jó évések, a barátok. Ki mondja meg?!

Tudományos és szakmatörténeti cikkei, felismerései, nefrológiai vezetőségi tevékenysége, szerkesztői munkássága, egyénisége elszakíthatatlanul, sok szállal kötődve életünk bonyolult szövetéhez nemcsak neki okozott örömet, hanem mindnyájunkat újra és újra erővel töltött fel.

Élete mára közüggé vált, mert nekünk és a jövő felnövő nemzedékének is, azaz mindnyájunknak szükségünk van példaképre, hogy pillanatra se feledjük a célt és ne álljunk meg, mert, ahogy tőle tanultuk, a szakmáért, a betegekért harcolni, nevetni és élni jó és érdemes!

Wass Albert versét ezentúl mi csak így olvassuk most már:

„És léssen csillagfordulás megint
és miként hirdeti a Biblia:
megméretik az embernek fia
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a Radó marad,
de a Radó marad.”

A Mester életében most egy szakasz lezárult, de új formában velünk marad, hiszen mi, akik ismertük, akikkel így vagy úgy kapcsolatban volt, hordozzuk magunkban emlékét; ami halálunkkal sem ér majd véget, mert továbbadjuk azt a következő generációknak.

Radó János a Radisson Szállodában tartott MANET vezetőségi ülésen (alsó sor, balról a második) az elmaradhatatlan csokornyakkendővel a nyakában (Kárpáti István főtitkár felvétele, 2007. december 20.)

Radó professzor úr biztosan hozzájárult a Nagy Út építéséhez, ahhoz, amelyet a kiválasztottak építenek, de melyen az Emberiség halad előre. Ezért hát ne szomorkodjunk, inkább legyünk tanúi a természet évmilliárdos rendjének. És ha majd újra és újra érezzük hiányát, gondoljunk arra, hogy csak az az érték, ami ilyen úrt hagy maga után, és ezzel az értékkel minket már egyszer megajándékozott, megörvendeztetett a sors.

Egy egész szakma gyásza nemcsak fájdalmas és leverő, de egyben felemelő is, ha van mit gyászolnunk, ha van mit hiányolnunk, akkor igazi értelme volt az életnek és ez erőt ad a legnehezebbhez is!

És bár ahogy Weöres Sándor mondja, kétségtelen, hogy:

„Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá,...”

de mi, az itt maradtak, tudjuk, hogy ez nem a vég! Mi hiszünk és valljuk, hogy mindnyájan az emberiség része vagyunk és feladatot teljesítünk mindannyiunkért, a jövőért, és miközben hamuvá és porrá válunk, nyomunk marad és abból új élet fakad.

Leljünk vigasztalást Teller Ede bölcs szavaiban...

„Tudni: az ész rövid, az akarat gyenge.
Hogy rá vagyok bízva a vak véletlenre.
És makacs reménységgel mégis, mégis hinni.
Hogy amit csinálok, az nem lehet semmi.
És örülni tudni a nagy megnyugvásnak,
A fájdalmat, örömet gyógyító halálnak.”

Kedves János, a magyar nefrológusok nevében kívánom, hogy járd békével tovább és az örök nyugalom kísérjen utadon!